

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A LA SALUT (RÈGIM FUNCIONARIAL)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 5 de setembre de 2024, el ciutadà va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què exposava el següent:

- Era funcionari de l'Ajuntament de Barcelona i treballava vuit hores diàries davant de dues pantalles de visualització. Aquest fet li havia provocat pèrdua de visió i la necessitat d'utilitzar ulleres per desenvolupar correctament la tasca que tenia encomanada.
- D'acord amb la sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) de 22 de desembre del 2022, l'empresa havia de facilitar ulleres o reintegrar-ne el cost al personal que treballés amb pantalles si ho necessités. Així mateix, el Reial decret 488/1997, de 14 d'abril, sobre disposicions mínimes de seguretat i salut relatives al treball amb equips que inclouen pantalles de visualització, disposava que l'empresa havia de garantir la vigilància adequada de la salut de les persones treballadores, i especialment dels riscos per a la vista.
- Tenint en compte això, el dia 20 d'abril de 2023 havia presentat una instància genèrica al consistori demanant unes ulleres adequades o bé el reemborsament del seu preu, amb motiu dels problemes visuals que li generava treballar tantes hores davant les pantalles de visualització.
- En el moment de demanar la intervenció de la Sindicatura de Greuges no havia rebut cap resposta municipal a la seva instància.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se a la **Gerència de Persones, Organització i Administració Electrònica** per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

El dia 19 de setembre de 2024 es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 9 de desembre de 2024 aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa la resposta que es facilità al ciutadà sobre els ajuts municipals a través del Fons d'Acció Social (FAS).

CONSIDERACIONS

El promotor de la queixa, treballador de l'Ajuntament de Barcelona, exposa patir pèrdua de visió derivada de l'exposició continuada a pantalles de visualització. Per aquest motiu ha sol·licitat a l'Ajuntament el reemborsament del cost d'unes ulleres adequades per desenvolupar la seva feina.

1. Marc legal d'aplicació a la petició efectuada pel treballador

D'acord amb l'article 3 de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals (LPRL), l'Ajuntament està subjecte al seu àmbit d'aplicació. L'LPRL vetlla per establir un nivell adequat de protecció de la salut dels riscos derivats de les condicions de treball. Els articles 14 i 15 d'aquesta norma garanteixen el dret de les persones treballadores a una protecció eficaç en matèria de seguretat i salut a la feina, i obliga l'Administració a aplicar mesures preventives adequades per eliminar o reduir els riscos per a la salut laboral.

Concretament, pel que fa a l'exposició a pantalles de visualització, és d'aplicació el Reial decret (RD) 488/1997, de 14 d'abril, sobre requisits mínims de seguretat i salut relatius al treball amb equips que incloguin pantalles de visualització. Aquest RD transposa el contingut de la Directiva 90/270/CEE, de 29 de maig, que estableix els requisits mínims de salut i seguretat per al treball amb equips, incloses les pantalles de visualització.

L'RD defineix com a treballador qualsevol persona empleada que normalment, i durant una part rellevant del seu treball normal, utilitzi un ordinador amb una pantalla de visualització.

Així mateix, imposa a l'empresari (en aquest cas, l'Ajuntament) l'obligació d'avaluar els riscos per a la seguretat i la salut dels treballadors, tenint en compte en particular els riscos potencials per a la vista. Aquesta avaluació s'ha de dur a terme tenint en consideració les característiques del lloc de treball i els requisits de la tasca encarregada a la persona treballadora.

Si, com a resultat de l'avaluació, **es constata la possible existència d'un risc per a la salut, l'empresari ha de prendre les mesures tècniques o organitzatives necessàries per eliminar el risc o reduir-lo al mínim possible.** Per tant, l'Ajuntament té l'obligació de proporcionar els mitjans necessaris per minimitzar els riscos, cosa que pot incloure, entre d'altres, la cobertura d'ulleres especials quan siguin necessàries.

En aquesta matèria és de transcendència especial la recent sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE), de 22 de desembre de 2022, de la qual considerem convenient transcriure literalment la part dispositiva següent:

1. **El artículo 9, apartado 3, de la Directiva 90/270/CEE** del Consejo, de 29 de mayo de 1990 (LA LEY 3803/1990), referente a las disposiciones mínimas de seguridad y de salud relativas al trabajo con equipos que incluyen pantallas de visualización (quinta Directiva específica con arreglo al apartado 1 del artículo 16 de la Directiva 89/391/CEE (LA LEY 3736/1989)), **debe interpretarse** en el sentido de **que los “dispositivos correctores especiales” previstos en esta disposición comprenden las gafas graduadas que sirven específicamente para corregir y prevenir trastornos de la vista relacionados con un trabajo realizado con un equipo que incluye una pantalla de visualización.** Por otro lado, estos “dispositivos correctores especiales” no se circunscriben a los dispositivos utilizados exclusivamente en el ámbito profesional.
2. **El artículo 9, apartados 3 y 4 de la Directiva 90/270** (LA LEY 3803/1990) **debe interpretarse** en el sentido de que la obligación del empresario de proporcionar a los trabajadores afectados un dispositivo corrector especial prevista en dicha disposición puede cumplirse, bien **mediante la entrega directa de dicho dispositivo por parte del empresario, bien mediante el reembolso de los gastos** que el trabajador haya tenido que efectuar, **pero no mediante el abono al trabajador de un complemento salarial** de carácter general.

En aquest apartat hem de concloure que l'Ajuntament té l'obligació de garantir la salut visual del treballador, segons la normativa d'aplicació.

2. Anàlisi de la resposta municipal a la petició del treballador

Segons informa l'òrgan municipal, l'Ajuntament disposa d'un programa amb el nom Fons d'Acció Social (FAS), recollit a l'article 47 de l'Acord de condicions de treball per als empleats municipals vigent, que consisteix en ajuts econòmics que permeten cobrir part de les despeses de determinats conceptes, com pròtesis oculars, auditives o ortopèdiques, tractaments odontològics o intoleràncies alimentàries, entre d'altres, que poden sol·licitar els empleats municipals cada any.

Afegeixen que, segons consta en el sistema de gestió de personal de la Corporació, el promotor de la queixa ha percebut ajuts econòmics pel FAS dels anys 2018, 2022 i 2023 per subvencionar part de la seva despesa en ulleres.

Aquesta resposta és la que s'ha traslladat a la persona interessada després de la intervenció de la Sindicatura.

En aquest punt, hem de dir que **els ajuts socials no substitueixen les obligacions legals de l'Ajuntament de protegir la salut laboral**. Els ajuts municipals per ulleres són una prestació social general voluntària, no una mesura específica de prevenció de riscos laborals. Així mateix, aquests ajuts, com reconeix el mateix consistori, són parcials en la mesura que no cobreixen el cost íntegre de les ulleres, si es confirma que són necessàries per a la seva activitat laboral, d'acord amb la normativa vigent.

3. L'obligació municipal de fer una avaluació individualitzada

Aquesta Sindicatura entén que, davant la petició de l'interessat, **cal fer una avaluació individualitzada de la situació per disposar d'elements que permetin prendre una decisió sobre la petició del treballador**.

En primer lloc, l'RD 488/1997 obliga l'empresari a avaluar els riscos associats a l'ús de pantalles i a adoptar mesures preventives. Per això **cal dur a terme un estudi de les característiques del lloc de treball concret**, per identificar i avaluar els riscos per a la salut del treballador derivats de l'exposició continuada a les pantalles i, en funció del resultat, aplicar mesures correctores del nivell de protecció per evitar o minimitzar el risc.

L'RD també inclou **l'obligació de fer un examen mèdic de la salut visual del treballador** abans de començar a treballar amb pantalles, periòdicament i quan tingui problemes visuals relacionats amb el treball. En aquest sentit, l'Ajuntament posa a l'abast de les persones treballadores la possibilitat de fer reconeixements mèdics específics d'acord amb les tasques del lloc de treball. Desconeixem, però, si el treballador ha sol·licitat voluntàriament un examen oftalmològic.

Això no obstant, d'acord amb l'article 4.2 de l'RD, l'empresari ha de proporcionar als treballadors dispositius correctius especials per a la protecció de la vista adequats per treballar amb els equips afectats, si els resultats de vigilància de la salut demostren la seva necessitat i no es poden utilitzar com a dispositius correctius normals.

De l'informe que l'òrgan municipal ha traslladat a la Sindicatura **no se'n desprèn que s'hagin dut a terme totes aquestes actuacions a fi de prendre una decisió sobre la petició del treballador**.

En aquest punt hem de recordar que la negativa a cobrir el cost de les ulleres o proporcionar-les, si no està convenientment justificada, pot vulnerar la normativa vigent i el dret del treballador.

4. Altres instàncies per reclamar l'aplicació de mesures en matèria de salut laboral

En el cas objecte d'estudi, si el consistori manté la seva negativa de reemborsar el cost de les ulleres sense una justificació adequada, el treballador municipal pot acudir a la Inspecció de Treball i Seguretat Social (ITSS) a fi que s'estudii la seva petició.

En aquest sentit, hem de recordar que les administracions públiques, en matèria de seguretat i salut laboral, queden dins de l'àmbit de la ITSS, tal com disposa l'article 19.1 de la Llei 23/2015, de 21 de juliol, ordenadora del Sistema d'Inspecció de Treball i Seguretat Social.

Així mateix, el procediment d'actuació de la ITSS es determina a l'RD 707/2002 el qual, malgrat que el seu àmbit d'aplicació se ceneix a l'Administració General de l'Estat, també és aplicable a la resta d'administracions públiques en defecte de normativa pròpia.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació de la Gerència de Persones, Organització i Administració Electrònica no ha estat ajustada a dret en la mesura que no ha revisat la petició del treballador segons la normativa aplicable.**

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar a la Gerència de Persones, Organització i Administració Electrònica** que encarregui un examen oftalmològic del treballador per determinar si les ulleres són necessàries exclusivament per al seu treball amb pantalles, així com un estudi de les característiques del seu lloc de treball a fi de determinar si calen mesures correctores dels possibles riscos laborals.
- **Recomanar a la Gerència de Persones, Organització i Administració Electrònica** que en el protocol intern de prevenció de riscos laborals s'estableixin criteris clars i objectius per a la concessió d'ulleres a persones treballadores exposades a pantalles, així com un procediment dirigit a

proporcionar material de protecció visual a les persones exposades a pantalles de visualització.

- **Recordar a la Gerència de Persones, Organització i Administració Electrònica** que té l'obligació de garantir la salut visual de les persones treballadores, d'acord amb el marc normatiu d'aplicació.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.